

A

1610

XII.

R. P. PETRI
CANISIJ,
SOCIETATIS
JESU,
THEOLOGI
CATECHISMUS
Latin Ungaricus.

TYRNAVIÆ,
Typis Academ. per Joann. Andream
mann, Anno 1702.

" Régi nyomtatványok, Lőcse, evang. :"
/314.ig.j./

CAPUT I.

DE FIDE, ET SYMBOLO FIDEI.

Quis dicens est Christianus atque Catholicus?

Qui Baptizatus Sacramento initiatus, JESU Christi veri DEI, atque Hominis salutarem doctrinam in ejus Ecclesia profitetur, neque sectis, vel opinionibus ullis ab Ecclesia Catholica alienis adhaeret.

ELSŐ RÉSZE.

A' ITRŰL, E'S A' ITNEK AGAZATIROL.

Ki mondatik Keresztyénnek, és Katolikusnak?

AZ, a' ki a' Keresztségnek szentségét felvén, a' JESUS Kristusnak igaz Istennek, és embernek üdvösleges tudományát, a' Közönséges Keresztyén Anyaszent-egyházban vailya, és semminémű tudományokhoz, vagy vélekedésekhez nem ragaszkodik ollyakhoz, mellyek az Anyaszent-egyháznak értelmétől idegenek. Qui.

Quibus de rebus primùm docendi sunt Christiani.

De Fide, Spe, Charitate, Sacramentis, & officijs Justitiae Christianae.

Mire kell először a' Keresztyén Embert tanítani?

Hitre, Reménségre, Szeretetre, Szentségre, s a' Keresztyéni Igaságnak tiszteire.

Quid est Fides?

Denum DEI, ac lumen; quò illustratus hominiter assentitur omnibus, quae Deus revelavit, & nobis per Ecclesiam credenda proposuit, siue scripta illa sint, siue non sint.

Microda a' Hit?

Istennek ajándéka, és világozás, kivel az ember meg-világosittatván erőssen ragaszkodik azokhoz kiket az Isten meg-jelentet, és minékünk az Anyaszent-egyház által előnkbe adott, hogy hidgyük: vagy vagyon nyilvánvaló irás azokról, vagy nincsen.

Quae summa est Fidei, seu omnium credendorum.

Symbolum Apostolorum, in duodecim distinctum Articulos.

Summa szerént mit kell a' Keresztyén embernek hinni?

A 1

Az

" Régi nyomtatványok, Lőcse, evang. : " /314.ig.j./

Az Apostoloktól szerzettetett Hitnek Tizenkét Agazatit.

Qui sunt isti duodecim Articuli?

Hi videlicet :

1. **C**redo in DEUM Patrem omnipotentem, Creatorem Cæli & terra.
2. Et in JESUM Christum Filium ejus unicum Dominum nostrum.
3. Qui conceptus est de Spiritu Sancto, natus ex Maria Virgine.
4. Passus sub Pontio Pilato, crucifixus, mortuus & sepultus.
5. Descendit ad inferos, tertiâ die resurrexit à mortuis.
6. Ascendit ad calos, sedet ad dexteram DEI Patris Omnipotentis.
7. Inde venturus est judicare vivos & mortuos.
8. Credo in Spiritum Sanctum.
9. Sanctam Ecclesiam Catholicam, Sanctorum communionem.
10. Remissionem peccatorum.
11. Carnis resurrectionem.
12. Et vitam aeternam. Amen.

Melleyek azok a' Tizenkét Agazatok?

Ezek tudnya-illik.

Hiszek

1. **H**iszek egy Istenben, mindenható Atyában, menynek, és földnek Teremtőjében.
2. Es a' JESUS Kriftusban ó egy Fiában mi Urunkban.
3. Ki fogantaték Szent Lélekről, születék Szűz Mariától.
4. Kinzaték Pontius Pilátusnak alatta; megészítették meg-hala, és el-temették.
5. Szálla a' poklokra, harmad napon hatotaiból fel-támadta.
6. Méne mennyekbe, üle a' mindenható Aya Istennek jobja felől.
7. Onnét létszen el-jövendő, itilni eleveneket, és holtakat.
8. Hiszek Szent Lélekben.
9. Közönséges Keresztyén Anya-szentegyházat, Szenteknek egygyeségét.
10. Bűnöknek bocsánattyát.
11. Testnek fel-támadását.
12. Es örök életet. Amen.

Quid sibi vult primus Symboli Articulus?

Credo in Deum Patrem.

Ostendit primam in Deitate Personam, Patrem scilicet caelestem, & aeternum, cui nihil factu impossibile sit, vel difficile; qui caelum, & terram

A 3

vise.

visibilia simul, & invisibilia cuncta ex nihilo produxit, & producta usque conservat, & gubernat summâ bonitate, & sapientiâ.

Mit akar a' Hitnek első Agazattya? Hiszek egy Istenben mindenható Atyában.

Jelenti az Istenségben való első személyt, az az, a' Menyébi Atya Istent, ki mindeneket nehézség nélkül meg-mivelhet, és kinél semmi lehetetlen dolog nincsen; ki minden láthatandó, és láthatatlan állatokat, mennyet és földet egy szóval teremtet, meg-tart, és vezérel az ő jóvóltával, és bölcsességével.

Quid autem secundus Articulus? Et in Jesum Christum Filium ejus.

Demonstrat secundam in Deitate Personam, Jesum Christum scilicet Filium DEI naturalem, unicum illum aeterno genitum: & Patri consubstantialem hominum ac Redemptorem nostrum, qui nos perditos liberavit.

A' második Agazattya mire való?

Es a' Jézusban Krisztusban.

Adgya előnkben az Istenségben második Személyt, Jésus Krisztust tudni illik, Istennek természet szerint való egygyetlen egy Fiát, örökül fogva születet, és Atyához hasonló, állatú Urunkat, és Megváltónkat, ki minket el-vezetteket meg-szabadított. Quid

Quid porrò tertius?

Qui conceptus est de Spiritu Sancto.

Mysterium proponit Dominica Incarnationis. Quia idem DEI Filius de caelis descendit, humanam naturam assumpsit: sed modò singulari prorsus: ut qui conceptus fuit sine Patre ex virtute Spiritus Sancti, & natus ex Maria Virgine illibata.

Az harmadik mire tanit?

Ki fogantaték Szent Lélektől.

A' mi Idvözítőknek meg testesülésének titkait adgya előnkbe. Mert ugyan azon Istennek Fia mennyekből alá szállván, emberi természetet vőtt-fel: de kivált-képpen való módon: úgy-mint, ki fogantatott Atya nélkül Szent Lélek Istennek ereje által, és születet a' szeplőtelen Szűz Máriától.

Quid verò quartus?

Mysterium tractat Redemptionis humanæ. Nam idem verus DEI Filius secundum humanam illam naturam assumptam extrema vere passus est pro nobis, & peccatoribus omnibus redimendis. Inde licet Agnus esset sine macula, tamen sub Pontio Præside in Crucem suffixus, in Cruce mortuus, & deinde sepultus fuit.

Az negyedik mire vezérel?

A 4

Kja

Kinzaték Pontius Pilatusnak alatta.

Az emberi váltásnak titkairól szól; Mert ugyan azon bizony Istennek Fia, az fel vött emberi természet szerént, szenvedett nagy kínokat mi érettünk, és minden bűnösöknek meg-váltásáért: jóllehet ártatlan Bárány vala, de mindazonáltal Pontius Pilatusnak Fejedelemsége-alatt meg-feszítették, és a' Kereszt tén halált szenvedé, és annak utánna el-temették.

Quid autem quintus?

Descendit ad inferos.

Mysterium resurrectionis Christi complectitur, secundum animam quidem Patres e limbo liberaturus descendit: tertio vero post mortem die, sumpto corpore, vi propria factus est redivivus.

Az ötödik Agazat miről vagon?

Szálla alá Poklokra.

Kristus fel-támadásáról való titkot foglal be; Lelke szerént Limbura szálla, a' Szent Atyáknak meg-szabadítására: és annak utánna, halálának harmad napján, ugyan azon testet ismét fel-véven, tulajdon hatalmával halottai-ból fel-támadá.

Quid sextus Articulus?

Ascendit ad Caelos.

Mysterium affert gloriosa Ascensionis Christi;

46

ut qui post expletum redemptionis nostrae opus ad Patrem transiit ex hoc mundo, & caelos suae virtute triumphator ascendit, atque in ipsa aeterna Patris gloria super omnia est collocatus.

Mire a' hatodik Agazat?

Méne Mennyekbe.

Kristusnak Menybe meneteliről szól; ugyan mint, ki el-végezven a' mi váltásunknak dolgait, Atyához méne e' világból; és az egekbe önnön maga erejével, győzedelmessen fel-méne, holott az Atya Istennek dicsőségében mindenek fölött helyeztetett.

Quid septimus?

Inde venturus est judicare vivos & mortuos.

Demonstrat extremum iudicij diem; quando Christus humana in carne visibilis rursus de caelo descendet, ac tremendum aget iudicem omnium proborum ac improborum, & reddet unicuique secundum opera ejus.

Mit akar az hetedik Agazat?

Önnét lézen el-jövendő itelni eleveneket és holtakat.

Jelenti az utolsó ítéletnek napját, mikor Kristus emberi személyben, mindeneknek látára, az égből ismét alá száll, mind jóknak, és mind gonoszoknak, holtaknak és eleveneknek,

A 5

nek,

5

nek, rettenetes ítélő Birája léssen, és kinék kinék mind az ő cselekedetek szerént meg-fizet.

Quid verò octavus?

Credo in Spiritum Sanctum.

Exhibet tertiam in Trinitate Personam Spiritum Sanctum, qui ex Patre, Filioque procedens, unus verus aternusque DEUS est, & regnat cum Patre, & Filio, & proinde cum utroque simul adoratur, & conglorificatur.

A' nyolczadik mit ad elönkbe?

Hízek Szent Lélekben.

Adgya elönkbe a' Szent Lélek Istent, a' Sz. Háromságban harmadik Személyt, ki az Atya Istentől, és az ő Szent Fiától származik, egy örök Isten, egy hatalomban, és egy méltóságban uralkodik, egyetemben imádtatik, és tiszteltetik ő vélek.

Quid nonus Articulus?

Sanctam Ecclesiam Catholicam.

De Ecclesia docet quatuor nobis esse credenda. Primum Ecclesiam esse unam, nimirum in uno Spiritu Christi JESU, in una fide, fideique & Sacramentorum doctrina, in uno capite ac rectore, universalis Ecclesia, Vicario Christi scilicet, ac Divi Petri successore. Secundo: Hanc ipsam sanctam esse; quia tum à Christo capite, & sponse suo,

suo, cui per fidem & Sacramenta conjungitur, & sanctificatur; tum à Spiritu Sancto perpetuo gubernatur. Tertio eandem esse Catholicam, universalem, quia toto orbe diffusa, Christi fideles omnes omnium temporum comprehendit. Quarto & postremo, in hac ipsa Ecclesia communionem esse Sanctorum; puta non eorum solum, qui in terris credentes peregrinantur, verum etiam qui carnis mortalitate exuti, vel regnant in caelo, vel illic regnaturi in igne purgatorio suorum peccatorum sordibus expiantur. Qui quidem veluti unius corporis membra se invicem juvant, mutuis officijs, meritis, & orationibus; & SS. Missa Sacrificij Sacramentorumque Ecclesiae virtutes participant.

Mit jelent a' kilenczedik.

Közönséges Keresztyén Anyaszent-egyházat.

Négy dologra tanít minket, kit szükség hogy el-hidgyünk.

Eldőször: hogy az igaz Keresztyén Anyaszent-egyház Egy: tudni-illik, JESUS Kristusnak egy Lelkében, egy Hitben, 's mind hit felől való tudományban, mind a' Szentségeknek egy módon való szolgáltatásban, egy Fő, és Vezéralatt, a' közönséges Keresztyén Anyaszent-egyházban, Kristusnak hely-tartója, és Szent Péter Successora-alatt.

Másod-

Másodszor; Ugyan ezent Szentnek hiszszük, mert meg-szenteltetik Kristustól úgy-mint fe-jétől, és jegyesétől; kinek jegyeztetett, az igaz Hitnek és Szentségnek általa, és a' Sz. Lé-lektől mind örökké igazgattatik.

Harmadszor; Ugyan azon Anyaszent-egy-házat vallyuk közönségesnek lenni, mert tel-lyes ez világon ki-terjedett, és Kristusnak minden időbéli hiveit magában foglalja.

Negyedszer és utólszor: Hogy ebben az A-nyaszent-egyházban, Szenteknek egygyesége vagon, tudni illik, nem csak azoknak, kik hiven ez földön bújdosnak; hanem azoknak-is, kik ez világból ki-múltanak, és némelyek kö-zülök immár Mennyországban országolnak né-melyek pedig oda menendők; minek-utanna az ő bűnöknek rútságiból Purgatóriumban a' hol most vannak, meg-tisztittatnak, kik min-nyájan, úgy mint egy Testnek tagjai, egymást segítik, közöttök való jó cselekedetekkel, érde-mekkel, imádságokkal, és a' szent Mise áldo-zattyának, és az Anyaszent-egyház Szentsé-ginck erejében részeltetnek.

Quid porrò decimus:

Remissionem peccatorum.

Offert presentem DEI gratiam peccatoribus

omni-

omnibus; ne quis de venia peccatorum suorum consequenda unquam desperet, modò in Ecclesia perseveret Catholica, & ritè ejusdem Sacra-mentis utatur.

Mire tanit az hitnek tizedik Agazattya?

Bűnöknek bocsánattya.

Jelen-való Istennek kegyelmességét mutat-tya minden bűnösökhöz, hogy senki kétség-be ne essék bűneinek bocsánattya felől, csak hogy az közönséges Anyaszent-egyházban ma-radgyon és annak Szentségével igazán éllyen.

Quid autem undecimus?

Carnis resurrectionem.

Mortuos omnes ad vitam excitandos asserit, & novissimum judicij diem confirmat. Nam an-te Christi tribunal in carne rediviuri omnes ap-parebimus, ut recipiat unusquisque prout gessit in suo corpore sive bonum, sive malum.

A' tizen-egygyedik miről vagon?

Testnek fel-támadását.

Bizonyittya az Halottraknak életre való fel-támadásokat, és az utolsó ítélet napját erőssiti: holott a' Kristus ítélő széki előtt fejenként e-zen testben elevenen megyünk, hogy ki ki mind, a' mit cselekedet testében, vagy jól, vagy gonoszúl, jutalmát végye.

Quid

Quid demum postremus:

Et vitam æternam.

Fidei, & virtutis Christianæ præmium, beatam immortalitatem ostendit; ut certò sciamus post hanc vitam superesse aliam longè diversam, verè, securam, beatam ac sempiternam, quæ creditibus, & obtemperantibus Christo destinata sit.

Mi vagyon az utolsó Agazatban?

Es az örök életet.

A' Keresztyén Hitnek és jószágos cselekedeteknek jutalmát, a' boldog halhatatlanságot mutattya; hogy bizonnyal tudgyuk, hogy ez világi életnek utánna más világ vagyon; ennél sokkal külömb bátorságosb, és megmaradandó; melly rendeltetett azoknak, kik hisznek a' Krisztusnak.

Quæ est summa omnium Symboli

Articulorum?

Corde, & ore confiteor Dominum DEUM; quò nihil aut majus, aut sapientius, potest excogitari: eum & unum in essentia, seu natura divina & trinum in Personis esse, utpotè Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum: Ita ut hi tres unum sint, unus, verus, æternus, immensus, & incomprehensibilis DEUS, ex quo, per quem, & in quo sunt omnia. Pater est Conditor universorum, Filius

lius Redemptor hominum, Spiritus Sanctus Ecclesia, seu Christi fidelium Sanctificator & Rector. Igitur huic Sanctissima & individua Trinitati respondent Symboli tres partes præcipue. Prima quæ de creatione est, Patri. Secunda, quæ de redemptione, Filio. Tertia, quæ de Sanctificatione, Spiritui Sancto accommodatur.

Mond meg rövideden való sommáját a' Hit Agazatinak.

Teljes szivemmel, és számmal egyetemben, vallom az egy Ur Istent, kinél semminémű jobb, nagyobb, avagy bölcsébb állat nem gondoltathatik. Ugyan ezen Isten, állatyanban, és Isteni természetében egy, személyében három, tudniillik, Atya, és Fiú, és Szent Lélek: úgy hogy, ez a' három Személy, egy igaz örök, véghetetlen, és megfoghatatlan Isten, kitől, ki-által, és kiben vannak mindenek. Az Atya minden állatoknak Teremtője. A' Fiú emberi nemzetnek Meg-valtója. A' Szent Lélek az Anyaszentegyháznak, és a' Krisztus hiveinek meg-Szentelője, és igazgatója. Annak okáért, erre a' Szentséges, és el-választhatatlan Szent Háromságra néznek, a' Hit Agazatinak három fő része; Első, melly a' Teremtéséről vagyon, az Atyát. Második a' Valtságáról, nézi a' Fiút. Harmadik,

dik része a' meg-Szentelésről, tulajdonítati a' Szent Léleknek.

Quid est Ecclesia.

*Est omnium Christi fidem, atq; doctrinam Profitentium Congregatio, quae sub uno, & summo po-
Christum Capite, & Pastore in terris gubernatur.*

Micsoda az Anyaszent-egyház?

Mind azoknak, kik a' Krisztus hitét, és tudományát vallyák, gyülekezete, melly gyülekezet, Krisztus után, a' földön, egy Pásztor alatt igazgattatik, és birattatik.

Qui ab Ecclesia prorsus alieni sunt?

Primum Judaei & infideles omnes, atq; à Fide apostata; deinde haeretici, ij scilicet, qui cum baptizati sint, contra Catholicam Fidem cum pertinacia tuerentur errorem. Praeterea Schismatici qui à pace, & unitate Catholica ipsi se segregant. Postremo, qui à communione Sanctorum, à participatione Sacramentorum, & ab Ecclesia suffragijs, divinisq; officijs, per Ecclesiasticam potestatem legitime excluduntur; unde & excommunicati dicuntur. Qui omnes à Christi corpore (quod est Ecclesia) sejuncti & alieni sunt, proinde spiritalis vitae, ac salutis expertes manent; sathanae mortisque perpetuae, nisi resipiscant obnoxij. Vitandus quidem illi omnes Catholicis, sed in prae-

mis Haeretici, & Schismatici, non minus quam pestes quadam exitiales, fugiendi sunt.

Hány rend-béli emberek idegenek a' Szent-egyházról.

Először, a' Sidók, Pogányok és Hitől elszakadtak. Másodsor az Eretnekek, tudniillik azok, kik meg-keresztelkednek, és vakmerőképpen óltalmazzak tévelygéseket a' Közöséges Hit ellen.

Harmadsor, kik az Anyaszent-egyháznak békeféségétől, és egygyeségétől ő magok el-távoznak.

Negyedsor, kik a' Szenteknek egygyeségétől, az Szentségeknek részeltetésétől, és az Anyaszent-egyháznak kebeléből, és az Isteni szolgálattól, az Egyházi hatalom által, méltán ki-rekesztetnek: ezeket szoktuk mondani átokban lenni, kik minnyájan a' Krisztusnak testétől (mely az Anyaszent-egyház) el-választattak, és idegenek: és annak okaért, részetlenek lesznek az örök életben, és üdvőségben, ördögnek, és örökké való halálnak rabságra méltók, ha meg nem térnek. Kiktől minden Keresztyén embernek, magát kel óltalmazni: de kiváltéppen az Eretnekektől, és Schismaticusoktól, neim külömben, mint egy veszedelmes dög aláltúl.

B

Que

Quæ demum est simplex brevis & recta
Fidei regula, quâ Catholici ab Hæreticis
discernuntur?

Ea est: Christi Fidem, atque Ecclesia authoritatem integram profiteri, illudque ratum ac fixum tenere, quod Ecclesia Catholica Pastores, atque Doctores credendum definièrunt. Ceterum, si quis Ecclesiam non audièrit: sit tibi (inquit Christus ipse) sicut Ethnicus & Publicanus: Non enim habebit DEUM Patrem, quæ Ecclesiam noluerit habere Matrem.

Mirül ismérhetem, avagy választhatom-
meg az igaz Keresztyént az Eretnekektől.

Errül: hogy az igaz Keresztyén, Krisztusnak, és az Anyaszent-egyháznak méltóságát éppen vallya. Továbbá valamit az Anyaszent-egyháznak Pásztori, és Igazgatói közönséggel elvégeztenek, annak minden kétség-nélkül hiszen: Mert valaki az Anyaszent-egyházat, nem halgattya, úgy tartsd (KRISTUS mondgya) mint egy Pogányt, és nyilván való bűnöst. Innét vagyon, hogy valaki az Anyaszent-egyházat nem tartya Annyanak, Isten annak nem lézen

Atya.

CA.

CAPUT II.

DE SPE ET ORATIONE DOMINI CA.

Quid est Spes?

Virtus est divinitus infusa, per quam certum cum fiducia nostra saluta, & aeterna vita bona, expectantur.

MASODIK RÉSZE.

A' REMÉNSEGRÖL, ÉS AZ IMAD-
SÁGRÓL.

Micsoda a' Reménség?

Istentél emberbe öntetett jószág, ki-által erős bizodalommal várjuk üdvösségünknek örök életünknek javait.

Unde modum rectè sperandi, & petendi
discimus?

Ex Oratione Dominica, quam Christus Dominus & Magister noster, ore suo sacrosancto tradidit, & præscripsit.

Honnét tanulhattyuk-még, a' jó Reménségnek, és Könyörgéinek módgyát?

Abból az Imádságból, mellyet önnön maga Kristus Urunk, és Mesterünk, tulajdon Sz. Szavával szerzett, és hagyott.

B: Re-

Recita per partes Orationē Dominicam.
Prima Petitio.

Pater noster, qui es in Caelis, sanctificetur
nomen tuum.

Secunda.

Adveniat regnum tuum.

Tertia.

Fiat voluntas tua sicut in Caelo & in terra.

Quarta.

Panem nostrum quotidianum da nobis hodie.

Quinta.

Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos
dimittimus debitoribus nostris.

Sexta.

Et ne nos inducas in tentationem.

Septima.

Sed libera nos à malo. Amen.

Mond-el részenként a' Mi-Atyánkot.

Első Kérés.

Mi Atyánk, ki vagy Mennyekben, Szen-
teltség a' te neved.

Második.

Jöjön te országod.

Harmadik.

Légyen te akaratod, miképpen mennyben,
azonképpen a' földön-is. Ne

Negyedik.

Mi keynerünkét minden napit adgyad né-
künk ma.

Ötödik.

Es bocsásd-meg nekünk a' mi vétkeinket,
miképpen mi is meg bocsátunk ellenünk vé-
tetteknek.

Hatodik.

Es ne végy minket kísértetbe.

Hetedik.

De szabadíts a' gonosztól. men.

Quid sibi vult initium hujus Orationis?

Pater noster, qui es in caelis.

Præfatuncula est, quæ nos memores reddit
summi beneficij, quò DEUS Pater per Christum
nos sibi in filios adoptivos, & hæredes coopta-
vit. Atque hoc dulci Patris nomine provoca-
mur, tum ad eum redamandum, tum ad pre-
candum magna cum fiducia.

Mit kíván ennek az Imádságnak eleje?

Mi Atyánk, ki vagy Mennyekben.

Istennek ő Felségének hozzánk való jóvól-
táról emlekeztet; úgy mint, hogy minket, az
Atya Isten, Kristus-által fogadott fiaivá örök-
kőlvé fogadot. Es hogy az Atyának édes neve-

B 3

zeté-

zetével, intessünk az Istennek buzgósággal való könyörgésére.

Quid explicat prima Petitio?

Sanctificetur nomen tuum.

Proborum filiorum justum & liberale desiderium. Hi petunt semper & ubique, in se alijsq; promoveri cognitionem, timorem, honorem, amorem, & cultum aeternae Majestatis, & quidquid demum, ad summi optimiq; Patris gloriam spectat.

Mit magyaráz az első Kérés.

Szenteltesék a' te neved.

Jámbor fiaknak kegyes és méltó kívánságokat. kik azt kívánják, hogy mindenkor, és mindennütt, magokban, és egyebekben, az örökkévaló Főlégnak ismereti, félelme, tisztelése, szereteti, és tiszteleti őregbedgyék: végezetre, valami nézi úgy-mint fő, és jeles Atyának dicsőségét.

Quid secundâ petitione agimus?

Adveniat regnum tuum.

Petimus gloriam regni caelestis, aeternaq; felicitatis nobis donari, ut citò cum Christo in sempiternum regnemus.

A' második Kérésben mit kívánunk?

Jöjön te Országod.

Kivánnuk Menyországának dicsőségét, és

32

az örökké való boldogságnak meg-nyerését, hogy a' Kristussal örökké uralkodjunk.

Quid tertiâ?

Fiat voluntas tua.

Petimus divinae gratiae nobis opem adesse, ut Patris voluntatem in terra, (sicut beati omnes in caelo faciunt,) sincerè, alacriter, & constanter adimpleamus.

Az harmadikban?

Légyen te akaratod.

Az Ur Isten malasztyának segítségét kérjük, hogy a' mi menyői Sz. Atyánknak akarattya, (mint a' menyországban az Boldogok) azonképpen e' földön mi-is, tökéletesen, gyorsan, és áthatatosan be-teljesíthessük.

Quid quartâ?

Panem nostrum quotidianum da nobis hodie.

Petimus suppeditari nobis quae ad vitam sive corporis, sive animae fovendam & sustentandam spectant, ut victum & vestitum, verbum DEI, & Ecclesiae Sacramenta.

Az negyedikben mit kérünk?

Mi kenyérünket minden napit adgyad-nékünk ma.

Kivánnuk meg-adatni nekünk, kik néznek testi, és lelki életünknek táplálására: úgy-mint

B 4

mint

mint, eledelt, és ruházatot: Istennek igéjét,
és az Anyaszent-egyháznak Szentségét.

Quid Quintâ?

Et dimitte nobis debita nostra.

*Petimus veniam, ac remissionem peccatorum,
parati vicissim remittere quod in nos alij pec-
caverint.*

Az ötödikben mit akarunk?

Es bocsásd-meg nekünk a' mi vétkeinket.

Bűneinknek bocsánattya't kérjük, úgy: hogy
mi-is készek legyünk meg-bocsáttani felebará-
tinknak ellenünk való vétkeit.

Quid penultimâ?

Et ne nos inducas in tentationem.

*Petimus in hac tanta vita imbecillitate divinâ
virtute fulciri, atque adversus mundum, car-
nem, demonemque defendi, ne quocunque modo,
tentationi succumbentes peccato consentiamus.*

Mit kívánunk a' hatodikban?

Es ne vigy minket kísértetben.

Kivánnuk a' mi gyarló életünkben, hogy
Istennek ereje-által támogattassunk, ki-által e'
világ ellen; test ellen, és ördög ellen meg-óltal-
maztassunk: hogy semmiképpen a' kísértet meg
ne nyomjon, és a' bűnnek ne engedgyünk.

Quid

Quid septimâ & postremâ petitione?

Sed libera nos à malo.

*Petimus DEI benignitatem quâ ipse nos libe-
ret. & vindicet à miseria tum corporis, tum ani-
me, sive in hac vita, quod saluti nostræ congruit,
sive in futura. Et additur, Amen (hoc est, fiat, sive
fiet,) ut spem desideriumq; monstremus accipiendi
ea, quæ septem his petitionibus continentur.*

Az hetedik és utolsó Kérésben mit
kérünk?

De szabadíts, a' gonosztól.

Kivánnuk Istennek kegyelmességét, ki ál-
tal óltalmazzon-meg minket, testi, és lelki nyo-
morúságtól, mind e' világon, mind a' más vi-
lagon. Es hozzá adgyuk: Amen. (azaz, úgy
légyen) ki által jelentyük a' reménlet és ki-
vánt dolgoknak el-vételét, mellyek a' hét ké-
résben foglaltatnak.

**Quænam summa est priorum Orationis
hujus petitionum?**

*Priores quatuor ostendunt quæ hic bona sperare,
ac petere debeamus. Inter quæ primum, ac sum-
mum est, divinæ Majestatis honor, & gloria: pro-
ximum nostra felicitas, huic accedit DEO debita
obedientia. Postremum est, corporis, animæq; su-
stentatio necessaria. Hæc summatim continentur
prioribus quatuor.*

B s

Mi-

Micsoda summája vagyon, ez Imádság első Kérésének?

Az négy első kérséből meg-tetszik minémű jókat kellyen e' világon életünkben Istentől reménlenünk, és kérnünk, mellyek között első, és leg-nagyobb, az Istennek tisztelege és dicsősége. Második a' mennyei boldogság. Harmadik Isten akarattyához való köteletségünk, és engedelünk, utolsó: testünknek, és lelkünknek szükséges táplálása. Ez summája a' négy első kérsének.

Quæ summa est reliquarum petitionum?

Posteriores continent mala, quæ nobis regnum DEI præcludunt: tum tentationes, quæ, nisi ope divinâ protegatur, suâ vi ad peccandum nos pertrahunt; ac postremò hujus vitæ ac futuræ calamitates. Docet igitur Dominica præcatio simul & bona petere, & mala deprecari.

A' több Kéréseknek-is mond-meg röviden való értelmét.

Az három utolsó, jelenti a' gonoszokat, kik től kérnünk kell Istent, hogy minket megtalmozzon: tudni illik büntől, ki meyerőszágnak kapuját bé teszi. Annak fölötte. késértettől, ki minket, ha az Istennek segítségével velünk nem lé-

szen

szen az ő ereje által bűn tételre vonson. Utólszor e' jelen való következendõ életnek nyomorúságitúl. Tanit azért minket ez az imádság mind a' jó dolgoknak meg-nyerésére, mind a' gonoszoknak túlünk el-távoztásának kérésére.

Quomodo recitas Salutationem Angelicam Virgini Matri?

AVE MARIA, Gratiâ plena, Dominus tecum*
Benedicta tu in mulieribus, & benedictus
fructus ventris tui JESUS. * Sancta MARIA,
Mater DEI, ora pro nobis peccatoribus, nunc
& in hora mortis nostræ. Amen.

Miként mondod el Afzszonyunk Szűz Mariának az Angyali Üdvözletet?

ÜDvöz légy Maria: malasztal tellyes, Ur vagyon te veled * Te vagy áldot Afzszonyi állatoknak között, és áldot te méhednek gyümölcse JESUS Kristus. * Afzszonyunk Szűz MARIA, Istennek Szent Anyja imádgymierettünk bűnösökért, most, és halálunk óráján. Amen.

Unde modus Deiparam Virginem Salutandi profluxit?

Primum ab exemplo Angelis Gabrielis & Sanctæ Elizabethæ, deinde ex usu & consensu Ecclesiæ Catholice.

Hon-

Honnét származott ez a' Szűz Mariának
Üdvözlete?

Először, Gábel Archangyalnak, és Sz. Er-
sébet Afiszonynak példájából, annak-utánna
az Anyaszent-egháznak régtől fogva való szo-
kásából, és egyenlő értelméből.

Quem verò fructum adfert hæc
Salutatio?

*Sacrosancta Virginis, & Dominice Incarna-
tionis gratiam & æquè salutarem nobis refri-
camentam; ac præterea monet ut gratiosè Vir-
ginis favorem; atque apud DEUM intercessio-
nem nobis conciliemus.*

Mi haszna vagyon ennek az üdvöz-
letnek?

A' szeplőtelen Szűz Mariának, és a' mi Urunk
JESUS Krisztusnak Meg-testesülésének kedves,
és üdvösleges emlekezetit jutattya eszünkbe;
tovább int arra, hogy Szűz Mariának kedvét,
és Isten előtt éretünk való esedezését engesz-
tellyük magunkat.

Quid discimus ex hac Salutatione?

*Eximias dotes, ac laudes incomparabilis Virgi-
nis, quòd DEI donis, ac virtutibus amplissimis
referta, quòd eadem Virgo, & Mater, quòd Regis*
Re-

*Regum Christi DEI, Domini nostri Patris, ac
proinde Inventrix gratiæ, ac Genitrix vitæ no-
bis extitit.*

Mit tanulunk ez üdvözletből?

Szűz Mariának meg mondhatatlan drágala-
tos ajándékot, és dicsiretít: hogy az Ur Isten-
től, kiváltképpen való ajándékokkal és jóssa-
gokkal meg-ekesítettett: hogy ugyan azon
Szűz, és Anya, hogy minden üdöbéli Afiszonyi-
állatok között áldott: hogy a' Királyoknak Ki-
rályának, Krisztusnak mi Urunknak, és Istenünk-
nek Szülője: és ez okáért, minékünk Istennek
való kedve-találónk örök életnek Szülője.

C A P U T III.

DE CHARITATE ET DECALOGO.

Quid est Charitas?

*Infusa à DEO virtus, quâ Deus propter se di-
ligitur; proximus autem propter DEUM.*

HARMADIK RE'SZE.

A' Szeretetről és Tíz Parancsolatról.

Micsoda a' Szeretet?

I Stentül emberbe öntetett jószág, kivel Istent
és magaért, felebarátunkat pedig Istent
szerettyük.

Quod

Quot sunt Charitatis Præcepta?

Duo principalia. Diliges Dominum DEUM tuum ex toto corde tuo, ex tota mente tua, & ex totis viribus tuis. Hoc est primum, & maximum mandatum. Secundum verò simile huic: Diliges proximum tuum sicut te ipsum; in his Præceptis universa Lex pendet & Propheta.

Hány Parancsolattya vagyon a' Szereteti

Kettő kiváltképpen. Szeressed a' te Uradat Istenedet, tellyes szivedbül, tellyes lekedbül, tellyes eszedbül, és minden erődbül. Ez az első és leg-nagyobb Parancsolat. A' másik hasonlatos ehez. Szeressed felebarátodat, mint tennem magadat; E' két Parancsolatban függ a' tellyes Törvény, és a' Próphéták.

Quò indicio se prodit Charitas erga DEUM?

Si ejus observes mandata. Hac est enim charitas DEI ut mandata ejus custodiamus, & mandata ejus gravia non sunt. Et ipse Christus docet: qui habet mandata mea, & servat ea, illi est qui diligit me.

Miről ismértetik-meg az Istenhez való Szeretet?

Arról, ha az 6 Parancsolatit meg-őrizzük: é

az 6 Parancsolati nem nehezek. Sőt önnön magais Kristus így tanít: A' kinél az én Parancsolatom gyon, és meg-tartya, az a' ki engemet szeret.

Quomodo se prodit & agnoscitur Charitas erga proximum?

Charitas patiens est, benigna est, Charitas non amulatur, non agit perperam, non inflatur, non est ambitiosa, non querit qua sua sunt, non iritatur, non cogitat malum, non gaudet super iniquitate, congaudet autem veritati, omnia suffert, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet.

Az Atyafiui Szeretetet miről ismértetik-meg?

Az Atyafiui Szeretet békeséges, kegyes, az Atyafiui Szeretet nem irigykedik, gonoszúl nem cselekedik, fel nem fuvalkodik, nem tisztesség-kivánó, maga hasznát nem keresi, meg nem háborítottatik, gonoszt nem gondol álnokságon nem örül, az igazságon örvendez, mindeneket hiszen, mindeneket reméni, mindeneket el-visel.

Cur Præcepta Decalogi decem proponuntur?

Et si duo sunt Charitatis præcepta, in quibus plenitudo legis versatur, tamen Præcepta Decalogi adcircò adjiciuntur, ut perspicuè magis omnes intel-

telligant, quæ ad Charitatem tum DEO, tum proximo exhibendam pertinent.

Ha e' két Parancsolatban függ a' Keresztényeni Szeretet, mire való tehát a' Tíz Parancsolat?

Jóllehet kettő a' Szeretetről való Parancsolat, kiből foglaltatik a' Törvénynek teljes véltá: mindazáltal, a' Tíz Parancsolat-is ezekhez adatik, hogy nyilvánban meg-értsék mindenek, melyek tartozandók, mind az Istennek szeretetire, mind pediglen másoda szeretettel tartozunk felebarátunknak.

Quæ sunt Præcepta Decalogi?

I. **E**go sum Dominus DEUS tuus non habebis Deos alienos coram me: non facies tibi sculptile, ut adores illud.

II. Non assumes Nomen Domini DEI tui in vanum: nec exim infontem habebit Dominus eum, qui assumpserit Nomen Domini DEI sui frustra.

III. Memerto, ut diem Sabbathi sanctifices.

IV. Honora Patrem tuum, & matrem tuam, ut sis longævus super terram, quam Dominus DEUS tuus dabit tibi.

V. Non occides.

VI. Non mœchaberis.

VII. Non furtum facies.

VIII.

VIII. Non loqueris contra proximum tuum falsum testimonium.

IX. Non concupisces uxorem proximi tui.

X. Non domum, non agrum, non servum, non ancillam, non bovem, non asinum, & universa, quæ illius sunt.

Mond-el a' Tíz Parancsolatot?

I. **E**N vagyok a' te Urad Istened, idegen Istenid, ne legyenek én elöttem: fátogat képet ne csinálly magadnak hogy azt imádgjad.

II. Istennek Nevét heában ne vegyed: mert az Ur, büntetés nélkül nem hadgya, a' ki az Ur Istennek nevét heában veszi.

III. Meg-emlekezzél róla, hogy ünnepeket tisztelességgel.

IV. A' vádat, és Anyádat tiszteljed, hogy hosszú életű lehess a' földön, kit a' te Urad Istened ad teneked.

V. Ne ölly.

VI. Ne paráználkodgyál.

VII. Ne orozz.

VIII. Hamis tanúságot ne szolly a' te Felebarátod ellen.

IX. Felebarátodnak feleségét bűnre ne kiánnnyad.

C

X. S.

X. Se házat, se mezejét, se szolgáját, se szolgáló leányát, se ökrét, se szamarát, se egyéb némű jószágát.

Quid sibi vult primum Præceptum?

Non habebis Deos alienos.

Prohibet, ac damnat cultum falsorum Deorum, artem magicam, vel divinatoriam, observationes superstitiosas, omnem denique cultum impium. Ex adverso autem requirit, ut unum DEUM optimum, Maximum credamus, colamus, & invocemus.

Mit akar az első Parancsolat?

Ne legyenek idegen Istenid.

Tiltja, és kárhoztattya a' Bálvány imádat, hamis Istenek tiszteletit, ördöngölséget, varaslo avagy bű bájos tudományokat, jövendőmondást, babonás szertartásokat, és mindennemű Istennek tisztelessége ellen való dolgokat. Viszontag kívánnya mi tőlünk, hogy egy Istent hidgyünk, tiszteljük, és segítségül hívjunk.

Licet ne Sanctos colere, & invocare?

Licet, non ad eum quidem modum, quò jubemur DEUM colere, & invocare; tanquam Creatorem, & Redemptorem, & Largitorem bonorum omnium; at longè inferiori gradu, nimirum veluti dilectissimos DEI amicos nostrosq; apud ipsum intercessores, & patronos.

Illik-é

Illik-é a' Szenteket tisztelnünk, és segítségül hívünk.

Illik, de nem akképpen mint az Istent, kit tartozunk tisztelni és segítségül hini, ugyanint Teremtőnket, Meg váltónkat, és minden javainknak Adóját: hanem sokkal alább való módon; tudni illik, mint Istennek választott barátit, minékünk pedig Isten előtt esedező őltalminkat.

Huic ne Præcepto adversatur usus Imaginum Christi, ac Sanctorum?

Nequaquam, quia præcepto huic: non facies tibi sculptile, causa mox additur: ut adores illud. Videlicet Ethnicorum more, qui falsorum Deorum statuunt simulacra, & idola sua impiè colunt. Nos autem in imaginibus Christum, & Sanctos, quos representant pro à majoribus traditò more veneramus.

Ellenne vagyon-é az első Parancsolatnak, hogy mi a' Kristus Urunk képének, és a' Szentinek tisztelességet teszünk?

Nincsen: mert ennek a' Parancsolatnak: Faragot képet ne csinály magadnak; utánna veri leg-ottan az okát, hogy imádgjad azt: tudni illik, Pógány módra, kik az hamis Isteneknek képeket csinálnak, és Bálványokat Isten gyant

C a

nant

nánt imádják. Mi pedig a' képekbe, Krisztus Urunkat, és a' Szenteket (kiknek példájok) tisztelettyük, a' mi eleinknek jó szokások szerént.

Quid secundum prohibet?

Non assumes Nomen Domini DEI tui in vanū?

Vetat ab usum Divini Nominis, & irreverentiam, qua committitur à perjuris, & blasphemis, per Deum, & Sanctos, vel creaturam aliquam, absq; gravi causa, veritate, ac reverentia jurantibus.

Mit tilt-meg a' második parancsolat?

Istennek Nevét héaban ne vegyed?

Tiltja az Isten Nevének tiszteletlenségét, kivel illetik az hamissan esküvők, és káromlók, azok, kik Istenre, Szentekre, és egyéb teremtet állatokra, ok nélkül, igazság, bocsület kívül esküsznek.

Quid imperat tertium Præceptum?

Memento ut diem Sabbathi sanctifices.

Vult Sabbathum, seu diem Festum in Ecclesia, pijs operibus celebrari, quod fit ad eundem templum & audiendo Missam. Laborare vero hoc tempore & occupationibus deditum esse servilibus, planè interdicat.

Mit parancsol az harmad?

Meg-emlekezzél róla, hogy ünnepeket szentelty.

Paran

Parancsolja hogy az Anyaszent-egyháznak ünnep napjait alázatos cselekedetekkel megszenteltyük: mellyeket cselekedhettyük, a' Templomban való menésünkkel, Missa hallásunkkal. Kézi munkátúl pediglen, és külső foglalatóságtól tellyessen meg-szünni.

Quid injungit quartum?

Honora Patrem, & Matrem.

Ut his, qui secundum DEUM vita nostra sunt authores, reverentiam, obedientiam, opemque prestemus, ac omni demum officij genere, illis ipsis satisfaciamus. Deinde jubet ut magistratus tum civiles, tum Ecclesiasticos, parentum, & majorum locò habeamus, illorum dicto lubentes pareamus, revereamur potestatem, atque auctoritatem.

Az negyedik mire int?

Atyádat, és Anyádat tisztelettyed.

Hogy a' mi Szüleinknek, kik Isten után minket e' vilagra hoztanak, engedelmeséggel, tisztelettyel, szükségeknek idején segétséggel, és minden szolgálatnak nemivel eleget tegyünk. Tovább, hogy minden fő Gond-viselő rendeket, és minden Egyházi Fejedelminket, Atyánk gyanánt tartjuk: az ő szavoknak engedelmessek legyünk: hatalmokat, és méltóságokat bocsülltyük.

C 3

Qua

Quâ ratione potestatem, & auctoritatem
Ecclesiasticam reverebimur?

*Videlicet, si sacris, & Oecumenicis Concilijs,
si receptis Apostolorum, ac Patrum institutis,
ac decretis, si probatis majorum consuetudinibus;
denique, si summis Ecclesie Pastoribus, ac
Pontificibus tribuerimus, quam singularem illis
debemus observantiam, obedientiamque. Ubi
vel maxime peccant, qui cultum divinum, &
sanctiones ceremoniasq; Ecclesiasticas convellunt,
atque contemerant: tum qui Synodis & Pontificibus
obtreant, ac in Sacerdotum jura, & in
templa involant, sacra profanantes.*

Mivel tiszteltetik az Anyaszent-egyház-
nak hatalma, és méltósága?

Azzai, ha a' közönséges Conciliomoknak
szerzék: az Apostoloknak, és Szen Atyák bé-
vött végzését: annak felette, a' mi eleinknek
dicséretes szokását zugolódás nélkül meg-tar-
tyuk: Tovább ha az Anyaszent egyház fő-
Páztorinak, és Püspökinek engedelmelek lé-
szünk. Holott felette igen vétkeznek azok, kik
az Isteni szolgálatot, az Anyaszent egyháznak
szerzék, és szertartását meg-szegik, és el-ron-
tyák a' Conciliomokat, és Püspököket rágal-
mazzák: Templomokat, és szentelt edényeket
meg-tisztítottak.

Quid

Quid sibi vult quintum Præceptum?

Non occides.

*Prohibet vim externam, cadem, & injuriam om-
nem, qua corpori, & vite proximi adferri possit.
Adhuc iram, odium, rancorem, indignationem,
& quosvis affectus ad proximi lesionem quovis
modo spectantes excludit, ac penitus refecat.*

Az ötödik Parancsolat miről vagyon?

Ne ölly.

Meg-tilt, mindennemű külső erőszakot, öl-
döklést, boszúság tételt; mellyek felebarátunk
testének és életének ártanak. Annak-fölötte,
haragot, gyűlölséget, boszú-állást, harag-tar-
tást, és minden szivbéli gonosz akaratot mel-
lyek felebarátunknak ártalmára néznek, ki-
rekeszt, és tellyességgel el-vag.

Quid vetat sextum?

Non mœchaberis.

*Fornicationem, adulterium, & obscenos, ille-
gitimosque concubitus, tum quidquid honestati,
& verecundia, & ingenuo pudori adversatur.
Nam qui viderit mulierem ad concupiscendum
eam, jam mœchatus est, in corde suo.*

Miről szól az hatodik?

Ne paráznalkodgyál.

Tiltya a' paráznaságot, minden házasság-kivül

C 4

v. 16

való fertelmes életet: továbbá mindent, valami a' tiszta életnek szemérmetségségnek, és tisztaságnak ellene vagyon. Mert a' ki csak megtekinti-is az Afszony-álatot gonosz kívánságra, innmár szüvében vétkezett véle.

Quid Præcepto septimo cavetur?

Non furtum facies.

Omnis rei aliena illicita contrectatio, & usurpatio; ut fit in furto, rapina, usura, lucris injustis, dolis malis, & iniquis contractibus: demum quibusvis commutationibus, & distributionibus: quibus Christiana charitas leditur, & proximus circumvenitur.

Az hetedik Parancsolatbā mit tilt az Isten!

Ne orozz.

Tiltja a' lopást, tolvajlást, koborlást, ragadozást, uforát, hamis nyereséget, csalardságot, alnoksággal való szerződést, szöverséget, adást, vételt, és minden afféle váltást, avagy cserélést, melyben a' Keresztyéni szeretet megbántatják, és felebarátunk meg-csálatik.

Quid in octavo agitur?

Non loqueris contra proximum tuum falsum testimonium.

Interdicitur testimonium falsum, mendacium, perjurium, & omnis lingue contra proximum abusus: ut est in susurronibus, detractoribus, malediciis,

dicis, adulatoribus mendacibus, ac perjuris.

A' nyólczadikban mi vagyon?

Hamis tanúságot ne szolly felebarátod ellen.

Tilalmaztatik a' hamis tanú bizonyság, a' rágalmazás, hizekedés, Atyafiak között való háborúság szerzés és nyelvnek minden felebarátunk ellen való gonofsága, melyek szoktanak enni a' közakópük, rágalmazók, atkozódók, hazudók, és hamis-hitűek által.

Quid postrema duo Præcepta?

Non concupisces Uxorem, nec rem proximi.

Vetant concupiscentiam uxoris, ac rei aliena quod quoniam alienum est, haud solum injuste & pro libidine nostra occupare non licet: sed ne voluntate quidem ad illud appetendum ferri debemus; ita ut nostris rebus contenti, absque omni invidia, amulatione, cupiditate vivamus.

A' két utolsó Parancsolat mit kíván?

Ne kívánnjad Felebarátod Feleségét, se marháját.

Tiltja a' más ember Feleségének, és jószágának kívánságát; mert nem csak hogy el nem szabad hamisan a' másét venni, de még akaratunk szerént-is nem kell indíttatnunk arra, ki nem miénk; ugy hogy tulajdon jószágunkal meg-elégedvén, minden irigység-nélkül éllünk e' világon.

Que

való fertelmes életet: továbbá mindent, valami a' tiszta életnek szemérmetségnek, és tisztaságnak ellene vagon. Mert a' ki csak megtekinti-is az Afszony-álatot gonosz kívánságra, innmár szüvében vétkezett véle.

Quid Præcepto septimo cavetur?

Non furtum facies.

Omnis rei aliena illicita contrectatio, & usurpatio; ut fit in furto, rapina, usura, lucris injustis, dolis malis, & iniquis contractibus: demum quibusvis commutationibus, & distributionibus: quibus Christiana charitas leditur, & proximus circumvenitur.

Az hetedik Parancsolatbã mit tilt az Isteni

Ne orozz.

Tiltja a' lopást, tolvajlást, koborlást, ragadozást, uforát, hamis nyereséget, csalardságot, alnoksággal való szerződést, szövetséget, adást, vételt, és minden afféle váltást, avagy cserélést, melyben a' Keresztyéni szeretet megbántatják, és felebarátunk megcsalatik.

Quid in octavo agitur?

Non loqueris contra proximum tuum falsum testimonium.

Interdicitur testimonium falsum, mendacium, perjurium, & omnis lingua contra proximum abusus: ut est in susurronibus, detractoribus, malediciis,

dicis, adulatoribus mendacibus, ac perjuris.

A' nyólczadikban mi vagon?

Hamis tanúságot ne szolly felebarátod ellen.

Tilalmaztatik a' hamis tanú bizonyság, a' rágalmazás, hizekedés, Atyafiak között való háborúság szerzés és nyelvnek minden felebarátunk ellen való gonofsága, mellyek szoktanak enni a' közaközpük, rágalmazók, atkozódók, hazudók, és hamis-hitűek által.

Quid postrema duo Præcepta?

Non concupisces Uxorem, nec rem proximi.

Vetant concupiscentiam uxoris, ac rei alienæ quod quoniam alienum est, haud solum injuste & pro libidine nostra occupare non licet: sed ne voluntate quidem ad illud appetendum ferri debeamus; ita ut nostris rebus contenti, absque omni invidia, emulatione, cupiditate vivamus.

A' két utolsó Parancsolat mit kíván?

Ne kívánnjad Felebarátod Feleségét, se marháját.

Tiltja a' más ember Feleségének, és jószágának kívánságát; mert nem csak hogy el nem szabad hamissan a' másét venni, de még akaratunk szerént-is nem kell indíttatnunk arra, ki nem miénk; ugy hogy tulajdon jószágunkal megelégedvén, minden irigység-nélkül éllyünk e' világon.

es

Que

Quæ summa, quisvè finis Præceptorum Decalogi?

Nimirum ut DEUS & proximus sincerè diligantur, cujus rei symbolum fuit in duas tabulas Decalogi à DEO facta distinctio: in priori quidem tabula tria docentur quæ ad charitatem DEI: in secunda verò septem, quæ ad dilectionem proximi spectant, explicantur.

Summa szerént mi végre való a' Tiz Parancsolat?

Hogy Istenünket és felebarátunkat tiszta szívűl szeressük: melynek bizonyására az Ur Isten két Táblára adá ki a' Tiz parancsolatot. Az első Táblán, három dologra tanítottunk, mellyek néznek az Isteni szeretetre. A' másodikban két dolog magyaráztatik, mellyek néznek felebarátunknak szeretetre.

Quâ ratione Præcepta primæ tabulæ, Charitatem DEI edocent?

Quoniam tollunt, & prohibent vitia cultui, honorique DEI maximè contraria; idololatriam, apostasiam, hæresim, perjurium, superstitiones: admonent autem verum, purumque DEI cultum corde, ore, ac opere fideliter exhibendum esse, quod ubi fit; ubique solus verus DEUS cultu latria colitur, & adoratur.

Az

Az első táblán-való három Parancsolat, miképpen tanít minket Istennek szeretetre?

Ugy hogy a' kettei, tiltja a' vétkeket, kik Isten tisztességének igen ellenne vannak: Bálvány imádást, hamissan való esküvést, Istentől el szakadást, Eretnekséget, és babonaságot. A' harmadik arra int, hogy az igaz tiszta Isteni szolgálatot szível, szájjal, és cselekedettel hiven cselekedgyük: mellyet mikor meg-cselekedünk: az Isten akkor egyedül tulajdon tisztelével tiszteltetik, és imádtatik.

Quomodo Præcepta secundæ tabulæ Charitatem proximi explicant?

Eò ipsò, quòd nostrum erga proximum officium ordine complectantur: videlicet, ut non solum majores honoremus, sed etiam opere, verbis, ac voluntate prodesse omnibus, & nocere nemini studeamus; sive corpus proximi, sive persona juncta conjugio, sive bona fortuna considerentur. A' második táblán-való Parancsolatok mint adgyak előnkbe felebarátinkhoz való szeretünket?

Ugy, hogy felebarátunkhoz való kötelezettségünket, rendszerént magokban foglalják: tenni illik, hogy ne csak szájunkal öregbeket tisztelgyünk, de cselekedetünkkel-is, szánkal, és karatunkal, mindennek használni igyekezzünk.

és

és senkinek ne ártunk, se felebarátunknak testében, se házasságban való személyében, se pediglen a' mi nézi külső jószágát.

Quæ summa est Præceptorum de proximo diligendo?

Hæc ipsa nimirum. Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris. Omnia verò quacunque vultis ut faciant vobis homines, & vos facite illis. Hæc est enim Lex, & Propheta.

Mit foglalnak magokban summa szerént az felebarátunk szeretetiről való Parancsolatok?

Azt tudni illik: hogy valamit nem akarsz magadnak lenni, te se miveld azt másnak: Valami jót pedig kivantok; hogy mivellyenek veletek az emberek, ti-is azt mivellyetek övélek, mert ez a' Törvény, és a' Profécák.

Sunt ne præter Decalogum alia Præcepta?

Sunt utique, nec solum utiliter illa, verum etiam necessariò observanda: præsertim Ecclesiæ Præcepta, cui veluti Sanctissima Matri Sponsaque Christi, aures, & mentes præbere Catholici filij omnes debemus.

E' Tiz Parancsolat-kivül, vannak-e egyéb Parancsolatok?

Vannak általán fogva, kiket nem csak hasznos, hanem ugyan szükséges-is megtartanunk, kiváltképpen az Anyaszent-egyháznak Parancsolatok.

Parancsolatit, kinek úgy mint Szentséges Anyáknak és Krisztus Urunk Jegyiségének, minnyájan kik keresztyének vagyunk, tartozunk engedni.

Quot sunt Præcepta Ecclesiæ?

Præcipua quinque numerantur.

- I. Statutos Ecclesiæ festos dies celebrato.
- II. Sacrum Missæ officium diebus festis reverenter audito.
- III. Indiéta certis diebus Jejunia & à quibusdam cibis abstinentiam observato.
- IV. Peccata tua Sacerdoti proprio aut alteri cum ejus facultate, singulis annis confitetur.
- V. Sacro-Sanctam Eucharistiam, ut minimum semel in anno, idque circa festum Pasche sumito.

Hány Parancsolati vannak az Anyaszent-egyháznak?

Öt számláltatik kivált-képpen?

- I. Az Anyaszent-egyháznak szokott Ünnepe napot meg-ülneni.
- II. Ünnepe nap Misét becsületesen hallani.
- III. Bizonyos napokon parancsolt böjtöket megtartani, és némelly eledelektől magát megtartoztatni.
- IV. Bűneinknek minden esztendőben a' Keresztyén Anyaszent-egyháznak törvényeszerint-való Egyházi embernek meg-gyónni.
- V. Ha

V. Ha nem többször, egyszer minden esztendőben Húsvét-taján, az Oltári Szentséget hozzánk venni.

Quem verò fructum affert horum observatio Præceptorum?

Hæc, atq; id genus alia Ecclesie tum instituta, tum præcepta, primum fidem, humilitatem & obedientiam Christianam exercent: deinde cultum divinum, honestam disciplinam, & publicam tranquillitatem alunt, conservant, & ornant; eòq; mirificè conferunt, præterquam quòd æternam vitam meremur, si illa ex charitate observemus.

Mi haszna vagyon ezen Parancsolatok meg-tartásának?

Az Anyaszent-egyháznak, ilyen, és egyéb efféle szerzési, avagy parancsolati, Előszőr, a' Keresztyéni hitet, alázatosságot, és engedelmséget gyakorolják. Továbbá az Isteni tiszteletet, tisztelteséget életnek módgyát, és a' községes békeséget nevelik, meg-tartják, és ékesítik. Végeztére igen hasznosok, hogy minden dolgok ékessen, és szép rend-tartással legyenek az Anyaszent-egyházban, és hogy ha azokat szeretetből meg-tartjuk, örök életet is nyerhetünk azok-által.

CA.

CAPUT IV. DE SACRAMENTIS.

Quid est Sacramentum?

Est invisibilis gratie signum visibile; ad nostram sanctificationem divinitus institutum. Aliud enim est quod in Sacramento videmus, aliud quod in eo accipimus. Signum videmus externum; occultam verò, & spirituales gratiam; quæ res dicitur Sacramenti, accipimus.

NEGYEDIK RÉSZE. A' SZENTSEGRŐL.

Micsoda a' Szentség?

AZ Ur Istennek láthatatlan kedvének, avagy malasztjának, láthatandó jele, mellyet ő Szentsége szerzett a' mi meg-szentelésünkre. Mert más az, a' mit látunk a' Szentségben, más a' mit abban veszünk. Láttjuk a' külső jegyet, de veszünk az el-rejtett lelki malasztot, mellyet Szentség műöltának nevezzük.

Quot sunt Sacramenta?

Septem.

Quæ à Christo Domino instituta, ab Apostolis tradita, & in Ecclesia Catholica semper conservata ad nos usque pervenerunt: sunt autem hæc.

I. Ba.

1. Baptismus. 2. Confirmatio. 3. Eucharistia. 4. Pœnitentia. 5. Extrema unctio. 6. Ordo. 7. Matrimonium.

Hány Szentség vagyon.

Hét. Mellyeket az Anyaszent-egyház Kr. stultúl vött az Apostolok-által, és mind e ideig meg-tartott.

Azok pedig ezek:

1. Kereszttség. 2. Bérnálás. 3. Oláh Szentség. 4. Pœnitentzia. 5. Utolsó kenet. 6. Egyházi rend. 7. Hazaság.

Quare Sacramenta veneranda, & summo in pretio habenda sunt?

Primum quidem quia à DEO & Christo Dominum in lege nova instituta: Deinde; quia gratia DEI necessariam, eamque uberrimam non modo significant, verum etiam ceu vasa quaedam sacra Divini Spiritus continent, & ritè suscipientibus conferunt: ad hæc quoniam adversus peccatum presentissima sunt remedia, seu Divina medicamenta nostri Samaritani. Postremum quia bonis gratiam habentibus, eam ipsam conservant, augent, & amplificant.

E Mi okért kell a' Szentségeket tisztelni és nagy bõcsületben tartani?

D Elõször azért, hogy a' mi Urunktól, és Istennünk

nünk-tõl szerzetttenek az Uj-törvényben. Másodszor, mert az Ur Istennek üdvõségünkre szükséges, és bõvséges szent malasztyát nem csak jegyezik, hanem úgy, mint Szent Lélek Istennek edényi magokban-is foglalják, és azoknak addják, kik méltán veszik. Harmadszor, mert jelen való eszközül, az az, Isteni orvosságul adattatnak mi nekünk a' bûn ellen a' mi Samaritánusunktól. Negyedszer, és utolsósor, mert Istennek malasztyát, a' jámborokban meg-tartják, nevelik, és õregbitik.

Cur Sacramentis Ceremoniæ solemnes, & Ecclesiasticæ adhibentur?

Multis profecto & gravibus de causis: primum, ut Sacramentorum administrationem spectantes admoneantur, nihil hic profanum, sed arcana quaedam, & divinis plena mysterijs geri, quæ singularem reverentiam exigant. Deinde, ut ad Sacramenta ipsa accedentibus cultum promoveant interiorum, quem DEUS præcipue postulat, cujus veluti signa testimonia, & exercitia sunt ceremoniæ. Præterea ut Sacramenta administrantes, majori cum dignitate, & fructu munus suum obeant, dum veteris Ecclesiæ institutis, Sanctorumque Patrum vestigijs fideliter inhaerent. Constat enim hujusmodi ceremonias plerâsq; inde à temporibus Apostolorum, per continuam successionem ad

vos usque in Ecclesia perseverasse. His demum retinetur honesta religiosaque disciplina, fovetur publica tranquillitas, qua saepe rituum externorum, aut immutatione, aut innovatione graviter interturbatur.

Mi az oka, hogy az Anyaszent-egyház a Szentségeknek szolgáltatásában, néminémű külső Czeremoniákkal szokott élni?

Sok jeles okokból mivel az Anyaszent-egyház. Mindenek-előtte, hogy, a' kik nézik a' Szentségeknek szolgáltatását, intessenek arra, hogy semmi világi dolgokat ott ne véllyenek lenni, hanem mindeneket Isteni titkokkal tellyeseket. Kik mi tőlünk kivált-képpen való tiszteletet kívánnak. Továbbá, hogy azokban, kik a' Szentségekhez járúlnak, öregbítsék a' belső tiszteletet, kire az Isten kivált-képpen szokott nézni, mert a' külső Czeremónia, jele, és bizonyága a' belső szívbeli tiszteletnek. Annak föllötte, hogy, a' kik szolgáltatták a' Szentségeket nagyobb méltósággal, és nagyobb haszonnal, járjanak az ő tisztekben. mikoron a' régi Anyaszent-egyháznak szerzéséhez, és a' Szent Atyáknak nyomdokihoz hiven ragaszkodnak: mert nyilván vagyon hogy efféle Czeremoniáknak része Apostoloknak idején elkezdvén mind ez ideig szüntelen meg-maradt

dott az Anyaszent-egyházban. Végezetre efféle dolgokkal az Anyaszent-egyházban megtartatik a' jó módon való szer-tartás, nevelkedik a' községes békeiség, ki gyakorta külső szokásoknak el-változásával, avagy újságával, igen meg-szokott háboríttatni.

Quid est Baptizmus?

Primum, maximèque necessarium nova legis Sacramentum, quod semel in aqua confertur, & peccatorum plenà remissione perceptà in filios DEI adoptamur, heredesq; vitæ caelestis adscribimur.

Micsoda a' Kereszttség?

Az Új törvénynek első, és igen szükséges Szentsége, ki egyszer adatik vízben: ki által Lélek-szerént újonnan születünk, bűneinknek tellyes bocsánattját vészük, Istennek fiaivá fogadtarunk; és az örök életnek örökösivé irattatunk.

Quid est Confirmatio?

Est baptizatis collatum ab Episcopo Sacramentum, in quo per sanctum Chrisma, & verba sacrosancta confertur gratia, & robur spiritui additur, tum ad firmiter credendum, tum ad Nomen Domini, quando sic est opus, liberè confitendum.

Micsoda a' Bérálás?

Új Törvénynek Szentsége, ki azoknak ada-

Da

tik

tik a' Püspöktül, kik immár meg-keresztelked-
tenek: kiben a' szent Kenetnek és a' szent igék-
nek általa kegyelem adatik, és a' Lélek meg-
erősítetik, mind hitünk erősítésére, mind
Kristus nevének (ha kívántatik) batorsággal
való vallás-tételére.

Quot sunt præcipua de Eucharistia do-
ctrinæ capita scitu necessaria?

*Quinque. Primum est ejus veritas. Alterum
est panis, & vini in Christi Corpus, & Sangui-
nem conversio. Tertium adoratio debita. Quar-
tum, ejus oblatio. Quintum & postremum, e-
jusdem Sacramenti sumptio.*

Hány tanúság vagyon az Oltári Szent-
ségről, kit kivált-képpen szükség min-
dennek tudni?

Öt. Első az Oltári Szentség állatyanak igaf-
sága. Második a' kenyérnek, és bornak vál-
tozása Kristus Testévé, és Vérévé. Harmadik
ennek a' Szentségnek illendő imádása. Negye-
dik az áldozat. Ötödik és utolsó, hozánk-
való vétele.

Quid est veritas Sacramenti Eucharistiæ?

*Nimirum hæc: Christum verum DEUM ac
hominem verè ac integrè in hoc Sacramento con-
tineri, & nobis adesse, ubi Sacerdos ritè ordi-
natus panem & vinum verbis illis arcanis, & à
Christo traditis consecravit.* M

Micsoda az Oltári Szentség állatyanak
igafsága?

Az, hogy hiszszük Kristust, mind Istensége,
s' mind Embersége-szerént az Oltári Szentség-
ben, bizonyval, és éppen jelen lenni; minek-
utánna a' kenyeret, és bort az igazán fel-szen-
teltetett Egyhazi Ember a' Kristustól adatott
igével meg-algya.

Quæ fit Conversio per verba illa, quibus
hoc Sacramentum Sacerdos consecrat?

*Ea, ut per ipsa verba, operante Christo, panis,
& vinum in Corpus & Sanguinem Dominicum
convertantur, & transubstantientur; atque ita
panis, & vinum esse desinant in Eucharistia.*

Minémü változása leszen az igék által,
mellyekkel e' Szentséget meg-algya a' Pap?

Az, hogy Kristus az igég-által azt cselekeszi,
hogy a' kenyér, Testé, és a' bor, Vérré változik
tellyességgel, annyira, hogy a' kenyér, és a'
bor, meg szünik lenni az Oltári Szentségben.

Quæ Sacramento huic debetur adoratio?

*Eadem sanè quæ Christo Domino ac aeterno DEO
debetur quippe quem illic præsentem agnoscimus,
adeoq; religioso tum corporis, tum animæ cultu
ut par est, hoc Sacramentum supplices veneramur.*

Mint kell az Oltári Szentséget imádni?

Hasonló képpen, mint Kristus Urunk,

D 3

és örök

és örök Isten imádtatik, ugy-mint, kinek jelen voltát ismérjök. Annak okaért mind testi, és lelki tisztelettel mint méltó-is, alázatosan tiszteletlyük ezt a' Szentséget.

Quare censetur hoc Sacramentū Oblatio?

Quia est nova Legis Sacrificium, & oblatio munda, cruentis legis Judaicae Sacrificijs incruenta succedens, qua pro vivis, ac defunctis Christi fidelibus in Missa offertur, ac celebratur. Unde fit, ut Eucharistia non solum à fidei populo sumatur, sed etiam pro peccatis à Sacerdotibus ad Dominicae Passionis, ac Mortis continuam commemorationem quotidie immoletur, semperque oblata fuerit in Ecclesia DEI.

Mi okaért mondgyuk az Szentséget Aldozatnak lenni?

Mert az Uj Törvénybe, tiszta, és vér ontás nélkül való Aldozat, mely az O Törvénybéli véres áldozatok helyébe következett. Aldoztatik pedig naponként, az élő, és meg-holt hívekért a' Sz. Misében: Mert az Oltári Szentség, nem csak a' végre való, hogy csak a' kölségtől vétettsék, hanem hogy áldoztassék-is a' Paptól, bűneiaknek bocsanattyára, a' Krisztus halálának szüntelen való emlekezetére: mely minden időben áldoztatott az Anyaszent-egyházban.

Quid

Quid in Sacramenti hujus sumptione servandum?

Quod fides, & auctoritas Sanctae Matris Ecclesiae docet; videlicet, Christiano Laico sat esse, sub una specie panis totum Christum accipere: & ex hac sumptione consequi, ut qui non indignè accesserit, ingentem DEI gratiam ac aeternam quoque vitam obtineat, qui verus, ac integer Sacramenti hujus fructus existit: eoque sit efficacior, quò sapius sacra & salutaris illa communio dignè iteratur.

Mit kell az Oltári Szentségnek vételében tartanunk?

Azt, a' mire az Anyaszent-egyháznak hite és méltosága tanit minket: hogy a' kölségnek igaz elég, a' Kenyérnek szine alatt a' telyes Krisztust hozzá venni, mely vétellel (valaki nem méltatlanul járul hozzá) Istennek bővséges malasztyát, és örök életet nyer magának. Mely két dolog az Oltári Szentség hasznának, gyümölcsének, méltán, és igazán hivattatik; és annál hasznosb, mentől többször e' Szent és üdvösséges Communio méltán gyakoroltatik.

Quid est Pœnitentia?

Est secunda post naufragium tabula, & necessarium relapsis Sacramentum; in quo remissio peccatorum, & à reis petitur, & à Sacerdotibus tribuitur.

D 4

Mi

Micsoda a' Pœnitencia?

A' bûnból való második meg-tisztulás, és azoknak, kik újjonnan a' bûnbe estenek, szükséges Szentség: kibén a' vétkes emberek kéri, az Egyházi Emberek pedig adgyák bûnnek bocsánattját.

Quot sunt partes, & actiones Pœnitentiæ?

Tres: Contritio, vel dolor animi, peccata sua detestantis & ad vitam meliorem aspirantis. Confessio seu peccatorum suorum coram Sacerdote facta explicatio satisfactio denique, seu vindicta punitioque criminum de seipso sumpta, ad prestandos fructus dignos Pœnitentiæ.

Hány része vagyon a' Pœnitenciának?

Három: Töredelmesség az az, bûneinken való bûnkodás; gonosz életnek útálása, és jó életnek kívánsága. Gyónás, az az, igaz Egyházi Ember előtt bûneinknek elő-számlálása. És elég-tétel, mely semmi nem egyéb, hanem a' mi vétkeinknek, szabad akarattunk szerint, magunkban való bocsátás; hogy a' Pœnitenciának méltó gyümölcsét cselekedhessük.

Quid est Extrema Unctio?

Est Sacramentum, quò egroti per Oleum sacrum: & verba Christi in magnis morbi mole- stijs relevantur, ut feliciter ex hoc mundo demigrent, & corpora etiam (si ita expedit) sanitati restituantur.

Az

Az Utolsó Kenet micsoda?

Oly Szentség, melyben a' betegek, a' szent Olaj által, és a' Krisztusnak igéje által, nagy betegségekből gyakorta meg-könnyebûlnek. Annak-fölötte, hogy boldogúl e' világból ki-múlhassanak, avagy (mennyre szükséges) te- stekben egészségére fordúlhassanak.

Quid est Ordo?

Est Sacramentum quò Sacerdotibus aliisque ministris Ecclesiæ potestas confertur ad Ecclesiastica munia ritè decentèrque obeunda.

Az Egyházi rend micsoda?

Oly Szentség, ki által az Egyházi Embereknek, és Egyházi Szolgáknak, kiváltképpen való hatalom adatik, hogy az Egyházi tisztekben; jó módon, és méltán el-járhassanak.

Quid postremò est Matrimonium?

Est Sacramentum, quò vir, & mulier legitimè contrahentes individuam vitam societatem ineunt, gratiâq; Divinâ donantur, tum ut soboles honestè, & Christianè suscipiantur, ac educetur: tum ut fœda libidinis, & incontinentiæ peccatum evitetur.

Végezetre, a' Házaság micsoda?

Férfinak, és Asszony-állatnak törvény szerent-való egybe-kötelezése, melyben el választ-hatatlan társaság szereztetik, Istennek malasz-

D 5

tya-

tyával meg-ajándékoztathak a' végre, hogy tisztesség szerént és Keresztyénül, szállják, fel-is tartsák magzattyokat: annak fölötté, hogy a' testi fertelmességeknek bűneit el-távoztathassák.

Estne inter Sacramenta discrimen?

Est sanè; Baptizmus enim, Confirmatio, & Ordo semel collata, nunquam iterantur, sicuti cetera: Item: Baptizmus necessariò suscipitur ab omnibus, Eucharistia à ratione utentibus; & à relapsis Pœnitentia. Arbitrarium est autem uti reliquis, modò nullum contempnas, aut cum illud sumendi tempus est negligas.

Vagyon-é Szentségek közöt valami külömbség?

Vagyon; Mert a' Keresztség, Bérálás, és Egyházi rend csak egyszer adatik embernek, nem többször. Tovább: a' Keresztségnek felvételére, kötelesek mindenek: az Oltári Szentséghez való járuláfra azok kötelesek, kik okossággal élhetnek. A' Pœnitencia, szükséges azoknak, kik a' Keresztség után bűnbe esnek. A' többit pediglen szabad akaratumk vagyon, élünk-é véle avagy nem, csak hogy egygyikét se utálljuk-meg, és mikor annak ideje vagyon, el ne múlassuk.

CA-

CAPUT V.
DE OFFICIJS JUSTITIÆ
CHRISTIANÆ.

Quot sunt Officia Justitiæ Christianæ?

HÆc duo: Declina à malo, sive peccato; & fac bonum sive officium justitiæ.

ÖTÖDIK RÉSZE.

A' KERESZTYÉNI IGASSAG-
NAK TISZTEIRÖL,

Hány tisztei vannak a' Keresztyéni
Igasságnak?

Kettő: Távozzál-el a' gonosztól, az az, a' bűntől; és cselekedgyél jót.

Qui potest homo cavere peccatum, & bonum facere, seu præstare justitiam?

Non id per se quidem, sed Christi gratiâ ac spiritu instructus Christianus potest, ac debet, quantum hujus quidem vitæ status admittit justè vivere & legem implere.

Miképpen óhattyá-meg magát ember a' bűntől, és mint cselekedhetik jót?

Onnon magátúl nem lehet, hanem a' Krisztusnak kegyelme-által, és a' Sz. Lélek malaszttyával, és segítségével fel-fogyverkeztetett Keresztyén, csele-

cselekedhetik jót: ugyan tartozik-is véle, hogy a' menyire a' gyarlóság engedi, igazán élyen, és a' Törvényt bé töltse.

Quotduplex est peccatum?

Duplex: Originale, & Actuale.

Hány-féle bűn vagyon?

Két-féle: Eredendő, és cselekedendő.

Quid est Originale?

Quod ab ortu nobis congenitum per Baptismum in Christo condonatur.

Micsoda az Eredendő bűn?

Az eredendő bűn az, mely velünk születik, és a' Kereszttségben Krisztusnak érdemiből nekünk meg-bocsáttatik.

Quid est Actuale?

Dictum, factum, vel concupitum contra, vel prater legem DEI, aut Ecclesie.

Micsoda a' Cselekedendő bűn?

A' mi tulajdon bűnünk, mellyet mi magunk cselekedünk: mely semmi nem egyéb, hanem Isten Törvénye ellen és az Anyaszentegyház Törvénye-ellen való kivánság, szólás, és cselekedet.

Quotduplex est Actuale?

Duplex: Mortale sic dictum, quia mortem animae praesentem adfert; Anima enim, quae peccaverit ipsa morietur: & Veniale; cui venia facile tri-

tribuitur, & sine quo ne justii quidem vivunt.

Hány-féle a' Cselekedendő bűn?

Két-féle: Halálos, és Bocsánandó. Halálosnak azért szoktuk nevezni, hogy a' lelket jelen való halállal illeti: Mert valamely Lélek vétkezik meg-hal. Bocsánandónak, mellyet Isten könnyen meg-bocsát, és ki-nélkül még az Igazak sem lehetnek e' világon.

Quibus gradibus ad peccandum deducimur?

His tribus: suggestione, delectatione, consensu, seu deliberatâ voluntate peccandi.

Mi módon szokott az ember bűntételre vitetni?

Három képpen: Először, késérternek miatta, annak-utánna, gyönyörködéssel, harmadszor, el-tökélet akarattal, mikor ember el-végezet szantszandékkal bűntételre hajol.

Qui sunt supremi gradus peccatorum?

Eorum, qui scientes, ac prudentes ex mera peccant malitia, qui etiam de peccato ipso gloriantur, & qui bene monentibus obstrepunt, salutaria consilia prorsus contemnunt.

Mikor vétkezik ember leg-főlöttébb?

Mikor tudgya, és szantszandékkal, merő gonofságból vétkezik, és annak fölötte dicsekedik-is a' gonofságban, jóra intők ellen zúgódik,

lódig és az üdvölséges tanácsokat tellyességgel meg-utálja.

Quare peccatum fugiendum?

Quia Dominum DEUM offendit, summum bonum eripit, & summum affert malum peccanti, dum tollit fruitionem nunquam recuperandam, & pœnas aruinnâsque homini accersit sempiternas.

Miért kell a' bűnt el-távoztatni?

Mert az Ur Istent meg-bántya, a' bűnös embert meg-fosztja a' meg-foghatatlan jótul, és örök veszedelemre viszi.

Quæ dicuntur Peccata Capitalia?

Ille ex quibus veluti capitibus, & fontibus omnia alia peccata proficiuntur.

Mel melyek mondatnak Fő Bűnöknek?

Azok kiváltképpen: mellyekből úgy mint kút főből származnak minden bűnök.

Quot sunt Peccata Capitalia?

Septem.

1. *Superbia.* 2. *Avaritia.* 3. *Luxuria.*
4. *Invidia.* 5. *Gula.* 6. *Ira.* 7. *Acedia.*

Hány Fő Bűn vagon?

Hét.

1. Kevélység. 2. Fősvenség. 3. Bűjóság.
4. Irigység. 5. Torkosság. 6. Harag.
7. Jóra-való relesség.

Quâ

Quâ ratione vitari, & vinci hæc peccata possunt?

Si JESU Christi gratia cooperemur, peccatorum damna & pericula considerantes, & virtutes septem his peccatis contrarias exercentes.

Miképpen távoztathattyuk-el ezeket a' bűnöket?

Kristus JESUSnak segítségével, kivel egyemben mi-is munkálkodunk, meg-gondolván bűnnek veszedelmes voltát és kárát, és a' lét bűnnel ellenkező hét jószágos cselekedeteken magunkat gyakorolván.

Quæ Virtutes Peccatis Capitalibus adversantur?

Hæ septem: Humilitas, Largitas, Castitas, Benignitas, Temperantia, Patientia; Devotio, seu sedula Pietas.

Mel melyek azok a' Jóságos Cselekedetek, mellyek ellenkeznek a' hét Fő Bűnökkel?

Ezek. Alázatosság, Adakozás, Tisztaság, Kegyelmeesség, Mértékletesség, Tűrés, szűnkelen való Ajtatótság, és Isteni szolgálat.

Quæ peccata in Spiritum Sanctum committi dicuntur?

Ea, quæ suâ malitiâ sic Divinam excludunt gratiam, ut neque in hoc seculo, nisi agere admodum, neque in futuro remittantur.

Mel-

Melleyek mondatnak Szent Lélek Isten ellen való bűnöknek?

Azok, melleyek az ő gonofságokkal, ugy ki-rekesztik az Istennek kegyelmét, hogy sem e' világon sem a' más világon (könnyen) meg nem bocsáttatnak.

Quot sunt peccata in Spiritum Sanctum?

Sex: 1. *Prasumptio de misericordia Dei vel impunitate peccati.* 2. *Desperatio.* 3. *Ignita veritatis impugnatio.* 4. *Fraterna charitatis invidentia.* 5. *Obstinatio.* 6. *Impenitentia.*

Hány Szent Lélek Isten-ellen való bűn vagon?

Hat: 1. Isteni irgalmaságban való vakmerő bizodalom, vagy a' bűnnek büntetlensége felől való el-kitel. 2. Kétségbe esés. 3. A' meg-ismert igazság ellen való tusakodás. 4. Az Atyafüi szeretet-ellen való irigység. 5. Gonosz életben, tudva, és kemény szível való meg maradás. 6. Pœnitencia tartatlanság, az az, mikor az embernek nincsen szándéka a' Pœnitencia tartására.

Quæ peccata in cœlum clamare dicuntur?

Quæ per se vehementer abominanda sunt, & aperte humane charitatis jura violant, unde vindictam

dictam clamare perhibentur; & horrendis sæpè modis in hac vita divinitus vindicantur.

Minémű bűnök mondatnak az égbe kiáltani?

Ollyak, mellyekben egyéb bűnknél fölör-ebb-való szörnyű gonofság, iszonyú fertelmesség, vagon, és nyilván az emberi szeretetnek vényét meg-szegik, és büntetést kiáltnak, mellyeket gyakran rettenetes-képpen e' világon-is meg-büntett az Isten.

Quot sunt peccata in cœlum clamantia?

Hæc quatuor: *Homicidium voluntarium, peccatum Sodomiticum, oppressio pauperum viduarum, atque pupillarum; demum merces operariorum defraudata.*

Hány égbe kiáltó Bűn vagon?

Négy: Szántszándékkal való gyilkosság, árvák, és özvegyeknek nyomorgatása. Szolgáknak, és munkásoknak bérek meg-tartása.

Quæ peccata dicuntur aliena?

Ea quæ ab alijs quidem committuntur, sed nobis interim auctoribus, vel quocum modo adiutoribus, aut saltè non impediens, idcirco nobis etiam imputantur.

Melleyek mondatnak idegen bűnöknek?

Azok, mellyeket, jóllehet más cselekedett, de mindazáltal méltán nekünk tulajdonítottak:

nak : azokáért , hogy avagy mi segítségünk által lesznek , avagy mi engedelmszolgálatból történnek.

Quot modis aliena peccata nobis imputantur ?

Novem his modis.

Consilio , jussione , consensu , irritatione , laudatione , seu adulatione , retinentiâ culpâ alienâ , conniventiâ vel indulgentiâ , rei alienæ participatione , & pravâ facti alieni defensione.

Hányképpen tulajdonítatik nekünk a' más ember vétke ?

Kilenczképpen.

Tanács-adással , parancsolattal , Egyet-értésével , más gonosz cselekedetnek dicsíretivel , avagy hízkelkedéssel , el-veztegléssel , el-engedésével , gonoszúl keresett marhában való részesüléssel , más ember gonoszságának oltalmazásával.

Quæ dicuntur opera carnis ?

Ea , quæ homines secundum carnem viventes , & à DEI filijs spiritualibus degenerantes committere solent.

Minémű dolgok mondatnak testi cselekedeteknek ?

Olyak ; mellyeket szoktak cselekedni efféle emberek , kik test-szerént élnek , és Istennek alkai fiai között magokat ki-vezzik. Qu

Quot sunt opera carnis ?

S. Paulus ea recenset in hunc modum : Manifesta sunt opera carnis , quæ sunt : Fornicatio , Immunditia , Impudicitia , Luxuria , Idolorum servitus , Veneficia , Inimicitia , Contentiones , Amulationes , Iræ , Rixæ , Dissensiones , Sectæ , Invidia , Homicidia , Ebrietates , Comestiones , & his similia ; quæ prædico vobis , sicut prædixi : quoniam qui talia agunt , Regnum DEI non consequentur.

Mellyek a' testi cselekedetek ?

Szent Pál Apostol így számlállya elő : Nyilván vannak a' testnek cselekedeti : Paraznaság , Tisztrátalanság , Fertelmesség , Bájolás , Ellenkezés , Versengés , Irigység , Feddődés , Haragoság , Vízszavonyás , Párt-ütés , Gyűlölség , Öldöklés , Részezség , Tobzódás , és egyebek : mellyekről ennek előtte-is szóllottam vala rinéktek : most is mondom , hogy a' kik ezeket cselekedezik , Isten Országának örökösi nem lesznek.

Estne satis Christiano malum fugere , & à peccato declinare ?

Nequaquam ; sed prætereà bonum agere & virtutes exercere necesse est : Scienti enim bonum , & non facienti , peccatum est illi.

E 2

Elég e

Elég-é Keresztyén embernek gonosztú távozni, bűnt nem cselekedni?

Nem elég, hanem annak fölötté szükség jót is cselekedni, és gyakorolni a' jóságos cselekedeteket: mert valaki érti a' jót, és meg nem cselekeszi, bűnt vall benne.

Quid boni faciendum Christiāno?

In genere quidem, quidquid boni lex naturalis, Divina, vel humana precipit, vel ostendit. In specie verò pro sua quisque vocatione prestare officium, & acceptæ DEI gratiæ cooperari cum gratiarum actione debet. Omnis enim arbor, quæ non facit fructum bonum, excindetur & in ignem mittetur.

Micsoda jót kel a' Keresztyén embernek cselekedni?

Közönséggel tartozunk, és kötelesek vagyunk mindenre, valami jót parancsol vagy mutat mind a' természetnek törvénye mindepedig az Istené, és emberé. Annak fölött ki ki tartozik tulajdon hivatalya szerént, a' ő tisztében el-járni, és Istennek malasztja mellett hálaadással munkálkodni. Mert valami melly fa jó gyümölcsöt nem terem, ki-vágatik, és a' tűzre vettetik.

Quæ

Quæ sunt præcipua bonorum operum genera?

Ea, quibus sobriè, justè, pièque vivitur in hoc seculo, per quæ iidem justè magis magisque sanctificantur, & Sancti in dies sanctificantur. Mellyek kiváltképpen a' jó cselekedeteknek nemei?

Azok, mellyekkel józanúl, igazán és jámborúl élhetünk e' világon: és mellyek által az azak napról napra jobban meg-igazúlnak, és Szentek meg-szenteltetnek.

Quot duplicia sunt hæc operum bonorum genera:

TRIPLICIA.

Utpotè Jejunium, Eleemosyna, seu Misericordia, & Oratio, de quibus ita legimus: Bona est ratio cum Jejunio, & Eleemosyna.

ányfelek ezek a' jó-cselekedetek nemei?

Három tudni illik.

Böjt, Alamisnálkodás, avagy Irgalmasság, Imádság, mellyekről így olvasuk, Tobia 12. 8. Jó az Imádság, a' Böjt, és Alamisnával.

Quis est fructus bonorum operum?

Habent ea promissionem, ac mercedem hujus aeternæ vitæ, DEUM placant, gratiam concipiunt, & augent: Denique Christiani hominibus salutem certam faciunt, atque consumant.

E 3

Mi hasz-

Mi haszna nagyon a' jó cselekedeteknek?

Az hogy mind a' földi, mind a' más világi életnek, jutalma ígértetik érettek, Tovább, az Ur Istent engesztelik: Istennek kedves malasztyát mi bennünk meg tartják, és öregbitik végezetre, a' Keresztyének hivatallyát, bizonyosá teszik, és tökéletessé.

Quid est Jejunium?

Est certis diebus juxta morem & prescriptum Ecclesia carnibus abstinere, & saltem unicâ die in refectioe in die contentum vivere frugalit. Sed si generatim hoc nomen accipias, Jejunium est corporis quadam castigatio pie suscepta, ut videri spiritu subiciatur, vel obedientia exerceatur, vel gratia DEI impetretur.

Micsoda a' Bőjt?

Bizonyos napokon az Anyaszent-egyháznak szokása, és parancsolattya szerént, hús ételt meg-tartóztatni, és napjában, egy mértékletéssel való étellel meg elégedni. De ha közönséggel szöllünk: Bőjtnek mondhattuk testünknek mindenféle sanyargatását, kit Isten írt vezük fel a' végre, hogy a' test a' lélellá vettessék, avagy hogy az engedelmeség gyakoroltassék, avagy hogy Istennek kegyelmét el-nyerhessük.

Qui

Quid est Oratio?

Est mentis ad DEUM elevatio, per quam vel mala deprecamur, vel bona nobis, aliisque petimus, vel DEO benedicimus.

Micsoda az Imádság?

Elménknek Istenhez való fel-emelése, kibekönyörgünk az Istennek, hogy gonosztól mególtalmazzon: és mind magunknak, mind egyebeknek jot kérünk, vagy ő Szent Főlségének hálákat adunk.

Quid est Eleemosyna?

Est beneficium, quò alterius miseria ex commiserationis affectu subvenimus.

Micsoda az Alámissna, avagy Irgalmasság? Olly jó cselekedet, mely által a' más ember nyavalyáján könyörülvén segítségel vagyunk neki.

Quotduplex genus est Eleemosynæ seu Misericordiæ?

Duplex: Alia quippe sunt opera misericordiae corporalia, alia vero spiritualia: quoniam ad corporalem, vel spiritualem miseriam proximi sublevandam spectant.

Az Irgalmasságnak, avagy Alámissnának hányféle cselekedeti vannak?

Kétféle: Némellyek testi irgalmasságnak

E 4

cse

lekedeti : némelyek lelkinék. Az testi cselekedetek, mellyekkel testi szükségekben segéttük : lelkiek pedig, mellyekkel lelki nyomorúságokban könnyebbítjük lelebarátunkat.

Quot sunt opera misericordiae corporalia ?

S E P T E M.

Esurientes pascere, Potum dare sitientibus, Opere nudos, Captivos redimere, Aegrotos inuisere, Hospitio peregrinos suscipere, Mortuos sepelire.
Menny testli cselekedeti vannak az Irgalmasságnak ?

H E T.

Ehezőknek ételt adni, Szomjúhozóknak italt adni, Mezteleneket ruházni, Foglyokat kiszabadítani, Betegeket látogatni, Utton-járóknak szállást adni, Halottakat temetni.

Quot sunt opera misericordiae Spiritualia ?
Sunt & ipsa Septem.

Uti Peccantes corrigere, Ignorantes docere, Inquietantibus recte consulere, Pro salute proximi in DOMINO orare, Consolari maestos, Ferre patienter iniurias, & offensam remittere.

Menny a' Lelki irgalmasságnak cselekedeti?

Az is Hét.

Bűnösöket meg-feddeni, Tudatlanokat tanítani,

ani, Kétkedőknek jó tanácsot adni, Felebarátunkért Istent imádni, Szomorúkat vigasztalálni, Boszúságot békével szenvedni, Felebarátunknak vétkeit meg-bocsáttani.

Quae sunt virtutes omnium praecipuae ?

Post Theologicas quidem illas de quibus dictum est, Fidem, Spem, & Charitatem, praecipuae sunt Cardinales, quae Christianos cum primis decent.

Menny jóságos cselekedetek-közzül mellyek leg-feljebb valók ?

A' Hitnek, Remétségnek, és Szeretnek-udvarlásnak, kikről immár szóllottunk, minden jóságos cselekedetek között leg-feljebb valók azok, mellyek a' Keresztyéneket inkább illetik.

Quae dicuntur virtutes Cardinales ?

Quae tanquam fontes aliarum, & Cardines omnem honesta vita rationem continent.

Miért mondatnak leg-fővebbeknek ?

Mert ezek, úgy mint a' több jóságos cselekedetek kút-feje, minden tiszta életnek módját magokban foglalják.

Quot sunt virtutes Cardinales ?

Quatuor : Prudentia, Justitia, Temperantia, Fortitudo ; quibus in Christo consequitur homo qui providè, justè, temperanter, ac fortiter in omni vita degat, ac placeat DEO.

E s

Hán

Hány a' Fő Jóságos Cselekedetek?

Négy : Okosság , Igaság , Mértékletesség , és Lelki erősség , avagy Alhatatosság : melyekben az ember Krisztusban azt nyeri , hogy Okossan , igazán , mértékletesen , és alhatatosan , élvén , kedves , és kellemetes legyen az Ur Isten előtt.

Quæ dicuntur dona Spiritûs Sancti?

Septem illa : quæ super Christum requiescisse propheta testatur . & quæ ab ipso seu fonte omnis gratia in alios derivantur : Ut donum Sapientie , intellectûs , consilij , fortitudinis , pietatis , & timoris Domini.

Hány ajándéki vannak a. Szent Lélek Istennek?

Hét : mellyek meg-nyugották Krisztus U. munkon ; azt mondgya a' Proféta : mellyek ő-
gőle , úgy mint kegyelemnek kút-fejéből egye-
bekre származnak : tudni-illik Bölcsességnek a-
ajándéka , Ertelemnek , Tanácsnak , Tudomány-
nak , Alhatatóságnak , Isteni tiszteletnek , és
Isteni félelemnek ajándéka.

Quanam illa , quæ fructus Spiritûs vocantur?

*Ea , quæ pij secundum spiritum viventes ope-
antur , & per quæ spirituales à carnalibus digno-
cuntur.* Mel-

Mellyek mondatnak Szent Lélek Isten-
gyümölcsinek?

Azok , mellyeket cselekednek az Isten fél-
emberek , kik lélek-szerént élnek , és mellyek
által , a' lelki emberek meg-ismértenek a' te-
tiectül.

Quot sunt fructus Spiritûs Sancti?

*A Sancto Paulo Apostolo sic enumerantur : Cha-
ritas , Gaudium , Pax , Patientia , Longanimitas
Bonitas , Benignitas , Mansuetudo , Fides Ma-
destia , Continentia , Castitas.*

Hány gyümölcsi vannak a' Sz. Léleknek
Szent Pál Apostoltól ekképpen számláltatna-
elő : Szeretet , öröm , Békefégyes türes , Elme-
nek szenvedtetése , Jamborság , Kegyesség
Sze'idség , Hit , Mértékletesség , Magunk meg-
tartatása , és a' Tisztaság.

Quæ dicuntur Beatitudines Evangelicæ
*illa , propter quas in Evangelio etiam hi , qui
miseri prorsus , ac infelices videntur , beati
feliciter pronunciantur.*

Mellyek mondatnak Evangeliomi Böl-
dőségoknak?

Azok , mellyekért az Evangeliomban böl-
dőségoknak mondatnak , ollyak-is , kik a' vilá-
szerént , nyomorúltagnak és böldegtalanoknass-
átzanak.

Quæ

Quot sunt Evangelicæ Beatitudines?
Octo, quas Christus in monte Thabo nobis tradidit.

I. Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum Cælorum.

II. Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram.

III. Beati qui lugent, quoniam ipsi consolantur.

IV. Beati qui esuriunt, & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur.

V. Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur.

VI. Beati mundo corde, quoniam ipsi DEUM videbunt.

VII. Beati pacifici, quoniam filij DEI vocabuntur,

VIII. Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam ipsorum est regnum cælorum.

Hány Evangeliumi Böldödség vagyon?

nyolcz: mellyeket esképpen adott Kristus a Thábor hegyén előnkbe.

I. Böldögöl a lelki szegények, mert övék a mennyeknek országa.

II. Böldögök a szelídek, mert ezek bírák földet.

compositi quod potest kik sirnak, mert ök meg-

a kik éheznek, és szomjúhoz, mert meg-elégítettnek.

az irgalmasok, mert ök irgalmasok.

deatru silabam et ali kik a tiszta szívűek, mert ök a békességsek, mert istent

gok a békeségsek, mert istent

dogok a kik háboruságot szegszőségért, mert övék a mennyek

licuntur Evangelica Consilia?

Et a videlicet, qua per Evangelium non tantum ad salutem necessaria, sed veluti suscipiens magis expedientia, atq; utilia à Christo non recipiente quidem, sed consulente proponuntur.

Mellyek mondatnak Evangeliumi Tanácsoknak?

Azok, mellyeket K. istus Urunk nem tellyeséggel parancsolt, úgy mint üdvöségünkre szükséges dolgokat: hanem tanácsuk adott, mint annak a ki fel-veszi hasznos dolgokat.

Quot sunt Evangelica Consilia?

Principalia tria sunt, nimirum: Paupertas voluntas

" Régi nyomtatványok, Lőcse, evang. : " /314.ig.j./

voluntar
 integra tua
 exhibentur

as perpetuas DEUM Thabo nobis

Jany Eva. vomi Langniam ipsorum

Három kiváltk. pen. Ti

1. Szavad akarát szerént va
 2. örökke való Tisztaság. 3.
 gedelam, te ly által engedünk ipse consola-

Que hominis novissima o

de quibus ita docet Sapiens: In omni miseri-

tas tuis memorare novissima tua, DEUM

nam non peccabis.

Meltyek mondatnak embernek

végso dolgainak?

Azok, meltyek embernek leg-utolszor tör-

tennek, úgy mint: Halál, Itélet, Pokol, &

Mennyet Diesőség. Meltyekről így szól:

Jobb, Ecclesiast. 7. vers. 40. Minden cseleki-

detidben meg-emelezzél a te végso dol-

gaidról, és soha nem vétkezel.

E G E.

composita ex prece acatille
 quod potes in duas partes dividere

deatru est quando in unica
 silabam resolvi et ab interam
 et aliquod siteru silaba
 nihil significantes